

(SOU 2025:10) En förändrad abortlag

Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks, en feministisk och separatistisk organisation vars uppgift det är att synliggöra och motverka mäns och killars våld mot kvinnor, tjejer och barn. Vårt mål är att bidra till en förbättring av kvinnors och tjejers livsvillkor.

Roks ser att mäns våld kan drabba alla kvinnor och tjejer, men också att kvinnors och tjejers livsvillkor och livsrum kan variera beroende av etnicitet, social tillhörighet, ålder, sexualitet, funktionshinder och missbruk. Därför är det nödvändigt att belysa både de erfarenheter som skiljer oss och de som förenar kvinnor och tjejer. Roks uppmärksammar att mäns våld mot kvinnor, tjejer och barn är ett systematiskt våld och ska därför ses som ett samhällsproblem. Kärnan i Roks verksamhet är stödet till lokala kvinno- och tjejjourer i deras utveckling och arbete för kvinnor, tjejer och barn som är utsatta för mäns våld.

Roks är där för att ge kvinnan, tjejen och barnet en plats för att ta sig ur en relation där mannen använder våld. För att stötta och hjälpa henne krävs att vi påverkar reformerna. Trots att Roks inte har varit remissinstans väljer vi att svara på remissen då aborträtten är en viktig grundförutsättning för ett jämställt samhälle.

Ta bort ordet kvinna från lagstiftningen

- Roks avstyrker förslaget om att ta bort "kvinna" från abortlagstiftningen och ser oroande på att utredningen inte ser konsekvenserna för kvinnors rättigheter

Roks ser med oro på att utredningen inte tillräckligt tydliggör att aborträtten är en fråga om kvinnors rätt till sin kropp. Att rätten till abort handlar om kvinnors kroppsliga självbestämmande är en grundläggande insikt och central del av det juridiska och politiska skyddet för aborträtten. Att detta inte påtalas tydligare i utredningens slutsatser är djupt problematiskt och riskerar skapa konsekvenser för kvinnors rättigheter.

Utredningens val att använda könsneutrala begrepp som "abortsökande" riskerar dessutom att osynliggöra kvinnor som grupp. När kvinnors erfarenheter och verklighet suddas ut ur lagtexten finns en allvarlig risk att det också påverkar möjligheten att försvara och utveckla ytterligare rättigheter som historiskt har vunnits genom kvinnors kamp.

Roks är särskilt kritisk till att utredningen i sitt förslag till en moderniserad abortlag föreslår att ordet kvinna tas bort helt ur lagstiftningen. Det är anmärkningsvärt att utredningen inte problematiserar vad detta kan få för konsekvenser. Att avlägsna könsspecifika termer ur en lagstiftning som rör en rättighet som i praktiken främst angår kvinnor är inte könsneutralt – det är könsblint. Roks noterar också att utredningen inte ens har undersökt möjligheten att lägga till andra begrepp utöver kvinna.

Att osynliggöra kvinnor i lagtexten innebär ett försvagat signalvärde kring aborträtten som en kvinnofråga. Det öppnar upp för att rätten till abort kan omdefinieras och i förlängningen urholkas, eftersom dess koppling till kvinnors rättigheter suddas ut.

Det är förvånande att utredningen inte har tagit höjd för dessa risker. Roks, som i över 40 år arbetat med kvinnors rättigheter och fört kampen mot mäns våld, har en konsekvensanalys som grundar sig i decennier av erfarenhet och kunskap. Vi vet att språket i lagstiftning spelar roll – inte bara symboliskt, utan konkret och politiskt.

Roks menar därför att en stark och tydlig aborträtt måste bygga på erkännandet att det handlar om kvinnors rätt till sin kropp – och det måste avspeglas i lagens ord.

Abort hemma

- Roks ser positivt på att kvinnor ska ha möjligheten att utföra aborten i hemmet
- Roks ser att utredningen saknar åtgärder för att säkerställa att hemaborter inte kan användas som verktyg mot henne

Utredningen föreslår att kvinnor ska kunna genomföra aborter i hemmet utan fysisk kontakt med hälso- och sjukvården – något som innebär att det obligatoriska fysiska mötet med vården vid abort inte längre skulle krävas.

Roks är positivt inställda till att kvinnor ges möjlighet att genomföra en abort i en miljö där de känner sig trygga, och att valfriheten ökar. Men det är avgörande att förstå att hemmet inte är en trygg plats för alla kvinnor.

För kvinnor som lever med en våldsam man kan hemaborter innebära en ökad möjlighet för honom att kontrollera henne. Roks ser oroväckande på att utredningen inte beaktar den verklighet där män utövar kontroll över kvinnors reproduktiva rättigheter – en kontroll som ofta manifesteras genom våld kopplat till graviditet och fertilitet. Män som utsätter kvinnor för våld använder ofta just fertilitet som ett maktmedel, både genom att tvinga fram graviditeter och genom att tvinga till – eller hindra – abort.

Roks saknar en analys av hur hemmaaborter kan påverka kvinnor som lever med en våldsam man, samt en bedömning av vilka skyddsåtgärder som krävs för att säkerställa att denna möjlighet inte kan utnyttjas av våldsamma män.

Roks menar att all ny lagstiftning som rör kvinnors kroppar och reproduktiva rättigheter måste utgå från en feministisk förståelse av det våld som kvinnor utsätts för. Det är inte valfrihet om en kvinna tvingas genomföra en abort hemma för att hon saknar friheten att söka vård i trygghet.

Därför är det avgörande att förslaget om hemaborter kompletteras med ett starkt skyddsperspektiv, där kvinnors säkerhet och rätt till stöd från vården prioriteras – särskilt för de kvinnor som lever under hot och kontroll.

Författare och beslutsfattare till detta remissyttrande är Roks ordförande Adine Samadi.

Adine Samadi
Ordförande för Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
Stockholm 14 april 2025